

drugi predmet u sjemeništima i bogoslovijama. To je uvedeno i u svim državnim školama. Sve je to lijepo i dobro ako se taj predmet, kako to obično biva, ne smatra »pepeljugom«. Dobro je da se poznaje povijest umjetnosti, razni arhitektonski stilovi, slikarske epohe, ali sve to malo će pomoći da se upozna vrijednost dragocjenih predmeta koji će mu biti povjereni za čuvanje, popravak i upotrebu u crkvi. Osim poznavanja umjetnosti, svećenik treba da znade tolike faktore u vezi s umjetnošću. Svijet se je izmijenio. Nekoć se kod uređaja i ukrasa crkve mislilo na plemstvo i buržoaziju a danas je to ostalo za proste vjernike, pa i proletere, a i svećenstvo se rekrutira iz siromašnih obitelji. Fenomen više socijalni nego kulturni. Danas imamo crkava bogatih s umjetničkim djelima i dragocjenostima, ali one nemaju novaca za održavanje i popravak. Ima mnogo tih problema, koje bi trebalo rješavati. Sv. Ambroz prodao je dragocjeno crkveno posude da ublaži glad svojih vjernika.

U ovoj rubrici naš časopis će donošati članke i vijesti iz crkvene umjetnosti, a također i razne odgovore na aktualna pitanja iz tog područja prema želji čitatelja. Pokojni kardinal Constantini, osnivač poznatog časopisa »Arte Cristiana«, napisao je g. 1952. prigodom objave instrukcije sv. Stolice o crkvenoj umjetnosti ovo:

»Zadaća i cilj svete (crkvene) umjetnosti, kako nam označuje i samo njegovo ime, jest da na najbolji način doprinese ukrasu kuće Božje i da njeguje vjeru i pobožnosti onih, koji se sakupljaju u crkvi, da prisustvuju službi Božjoj i da mole milosti nebeske«.

Dr Ivan Delalle

IV MEĐUNARODNI KONGRES CRKVENE GLAZBE U KÖLNU

(22—30. lipnja 1961)

Ovo je bio već četvrti poslijeratni kongres crkvene glazbe. Nakon Rima, Beča i Pariza starodrevni Köln je bio odabran da primi onih 1200 crkvenih glazbenika skupljenih sa svih pet kontinenata svijeta. Doista imponantan broj glazbenika svih narodnosti i rasa. Tokom tih devet radnih dana održan je niz predavanja, a u okviru osam pontifikalnih Misa i dnevno po nekoliko koncerata su bila djela 116 skladatelja uz sudjelovanje 27 pjevačkih zborova, 7 simfonijskih

orkestara i velikog broja solista svake vrsti. Kako među kongresistima tako su i među izvodačima bila zastupana sva prva imena današnjeg međunarodnog crkveno-glazbenog života. Iz naše države na kongresu su sudjelovali crkveni skladatelji Mo Albe Vidaković i prof. Matija Tomc, zatim operni pjevač Marijan Ruždjak i dirigent Bogo Lesković (ova dvojica kao izvodači na koncertu slavenske duhovne glazbe). Iz ostalih slavenskih zemalja bili su prisutni još i predstavnici Poljske i Čehoslovačke.

Od dosadašnja tri međunarodna kongresa svaki je imao svoju jasno određenu fizionomiju. Prvi, održan 1950. u Rimu imao je zadatak da udari temelje zajedničke suradnje svih crkvenih glazbenika i poveže ih u jednu ideološku i radnu cjelinu koja će se nadahnjivati ne samo glazbenim tradicijama Vječnoga grada, nego i najnovijim smjernicama koje se u njemu rađaju. Drugi je održan u Beču 1954. prigodom 50 godišnjice Motu proprija sv. Pija X o crkvenoj glazbi. Tu je bio zahvaćen pregled rada i nastojanja kroz pola stoljeća oko obnove liturgijske glazbe u svijetlu smjernica sv. Pija i ostalih crkvenih dokumenata. Pariški kongres 1957. bio veoma dinamičan osobito po brojnim raspravama i borbi mišljenja oko što potpunije provedbe tada nove enciplike »Musicae sacrae disciplina« pok. pape Pija XII. A ovaj četvrti, u Kölnu, imao je zadatak da pokaže više u praksi nego u teoriji današnje stanje crkvene glazbe, kako one liturgijske tako isto i koncertne, i sve praktične mogućnosti, koje pružaju crkvenim glazbenicima najnovije Upute SZO od 1958. godine. Zato se i može s pravom ustvrditi, da je ovogodišnji međunarodni sastanak crkvenih glazbenika u Kölnu baš radi brojnih prvorazrednih izvedaba za vrijeme svečanih liturgija i koncerata više naličio međunarodnom festivalu crkvene glazbe nego kongresu. A po tome se ne samo razlikovao od dosadašnjih nego mu je to bila u isto vrijeme i prednost.

Putem izvedaba brojnih suvremenih djela (moderne skladbe su obuhvatale preko 80% repertoara) kongresisti su mogli upoznati presjek današnjeg stvaralaštva crkvene glazbe u svijetu i usporediti ih s dostignućima suvremene svjetovne glazbe. Ustanoviti da li današnja crkvena glazba napreduje, nazaduje ili tapka nemoćno po davno utrtim i izgaženim putevima. Povući stvarne zaključke za budućnost. Ali ne na temelju učenih rasprava, više ili manje uvjerljivih, nego na temelju doživljenih i praktično izvedenih umjetnič-

KATEDRALA U KÓLNU

kih djela koja su nastala danas, od živih skladatelja za suvremenog čovjeka. I mora se istaknuti s mnogo zadovoljstva, da je dojam što su ga proizvela na kongresiste sva ili barem većina tih suvremenih skladba bio izvanredno povoljan. U prvom se redu to odnosi na djela koncertnog karaktera, koja su slobodnija po sadržaju, obliku i primljenim umjetničkim izražajnim sredstvima (na pr. »Muka«, prema tekstovima sv. Pisma i Liturgije Maxa Baumana, za sole, zbor i orkestar; »Maria«, oratorij za sole, zbor, orkestar i orgulje Josepha Kronsteina; »La nuit obscure« kantata za sopran, zbor i orkestar na tekst sv. Ivana od Križa Monique Gabus i dr.). Ali se i za djela namijenjena liturgijskoj upotrebi može reći, da idu u korak s vremenom i životom i da odražavaju mentalitet i senzibilnost današnjeg čovjeka. Da se svojim stilom sretno uklapaju u prostore i ugođaje koje stvaraju novi oblici suvremene crkvene arhitekture, slikarstva i kiparstva. To je sve novo, krepko i zdravo. Pa ako i ima elemenata, koji ih povezuju s tradicijom i prošlim vremenima, to je više onaj duh ozbiljnosti, strogosti i pobožnosti srednjovjekovne koralne melodike i rano renesansne polifonije, nego li dramatika i osjećajnost kasnog baroka i romantike prošlog stoljeća. Čini se da je današnji čovjek sit pretjerane fantastike i burnih osjećaja. Mnogobrojne krize u životu pojedinaca i naroda, ratne strahote i trka u borbi za stvaranjem novoga života pregazili su one toliko raznovrsne oblike »nježnosti«, »slatkoće« i »duhovne ljubavnosti« koje nisu nikada ni bile drugo, nego odraz nedostataka ukusa i sentimentalni (da ne kažemo često puta i upravo senzualni) nadomjestak »stvarnoj zdravoj pobožnosti i nepatvorenom iskrenom veselju«. Taj novi, zdravi, liturgijski duh zrači iz misnih i drugih obrednih skladba umjetnika kao što su Heinrich Lemacher, Herman Schroeder, Oswald Jaeggi, Flor Peeters i mnogi drugi, čija su se djela isticala u brojnim izvedbama na ovom kongresu. Zato je i bilanca suvremenog stvaralaštva na području liturgijske crkvene glazbe veoma pozitivna, s jasnim perspektivama za budućnost.

U okviru kongresa bilo je raspravljanja i o glazbi u Istočnoj liturgiji i onoj u misijskim krajevima. Poticaj se i u ovim pitanjima dale najnovije smjernice sv. Crkve i zaključci prijašnjih kongresa crkvene glazbe. Ali kako je to problematika koja istom dobiva svoje prve stvarne obrise, i koja istom traži stručno izobražene ljude, da se uhvate s njom u koštac, ni zaključci nisu mogli otići dalje od preporuka da se

što veći broj glazbenika dade na posao proučavanja stvarnog stanja i tako stvori jasna slika o potrebama i mogućnostima njihova rješenja.

Posebna je pažnja kongresa i u teoretskom i u praktičnom pogledu bila posvećena djelatnom sudjelovanju vjernika u liturgiji. Već je u najavi kongresa bilo upozoreno da će se sve svečane pjevane Mise (i one »službene« po najvećim kölnskim crkvama, ali i one »neslužbene« po svim ostalim crkvama na periferiji grada) biti služene »cum populo activo«. U tu je svrhu izgrađen čitav plan različitih mogućnosti od kojih je šest mogućnosti sudjelovanja vjernika predloženo kao uzorak, koji se može primijeniti i po drugim krajevima katoličkog svijeta, jer su sve u potpunom skladu s tradicijom Crkve i njezinim najnovijim propisima. Donosimo tablicu tih mogućnosti da se vidi kako se dadu uskladiti različiti elementi koji sudjeluju u pjevanoj Misi, a da se ne iznevjeri osnovna svrha za kojom se ide.

TIP	PROPRIJ	ORDINARIJ					ODGOVORI
		Kyrie	Gloria	Credo	Sanctus	Agnus	
I	KORAL (zbor)	KORAL (zbor i puk naizmjenice)					PUK
II	KORAL (zbor)	POLIFONIJA (zbor)	KORAL (zbor i puk naizmjenično)	POLIFONIJA (zbor)			PUK
III	KORAL (zbor)	POLIFONIJA (zbor i puk naizmjenice)					PUK
IV	KORAL (zbor)	KORAL (zb. i p. naizm.)	POLIFONIJA (zbor)	KORAL (zb. i p. naizm.)			PUK
V	POLIFONIJA (zbor)	KORAL (zbor i puk naizmjenice)					PUK
VI	KORAL (zbor)	FIGURALNA SKLADBA ZA JEDAN GLAS (zbor i puk naizmjenice)					PUK

Mora se istaknuti da svaki od ovih mogućnosti ili tipova sudjelovanja ima nešto za sebe. Dok su prva tri tipa izvediva samo tamo gdje postoje dobri zborovi i duža zajednička liturgijska praksa, posljednja dva se mogu primijeniti i u manjim crkvama gdje toga nema. U praksi se pokazalo da je to sve ne samo u Kölnu, nego i po drugim gradovima i krajevima moguće. Slušalac ostaje zadržan videći složno, disciplinirano i pobožno sudjelovanje vjernika. I premda se osje-

ća da je to plod strpljive vježbe i velikog zalaganja, ipak se može reći da se trud isplatio. Sv. Misa je pravi doživljaj za svakog vjernika. On je svojim osjećajima, mislima, molitvom i pjevanjem najuže povezan s misnikom u prikazivanju Žrtve na oltaru. A to je baš ono pravo sudjelovanje u liturgiji i svrha svih liturgijsko-glazbenih nastojanja.

Kongres je svoja zasjedanja završio u benediktinskoj opatiji Maria Laach. Pod predsjedanjem pokrovitelja kard. Josipa Fringsa predstavnici 31 naroda raspravili su i prihvatili 10 zaključaka koji su bili zatim predloženi Sv. Stolici i pripravnim komisijama II. Općeg vatikanskog sabora na razmatranje i upotrebu. Sadržaj tih zaključaka kako slijedi:

1. Već otprije izdani Dekreti Sv. Stolice (»Motu proprio« sv. Pija X, »Divini cultus sanctitatem« Pija XI, »Mediator Dei« Pija XII, »Musicae sacrae disciplina« Pija XII i njezina provedba »Uputa SZO« od 3. IX 1958) treba da se posvuda provedu u život.

2. Za idući Opći vatikanski sabor treba da ne samo stručnjaci u liturgiji nego i stručnjaci za crkvenu glazbu podnesu svoje prijedloge.

3. Opći vatikanski sabor bi trebao da se pobrine da se i liturgijsko pjevanje Istočne crkve oživi i obnovi.

4. Iako bi i narodi u misijskim krajevima trebali da sačuvaju i njeguju svoje vlastitosti u glazbi, ipak bi za jedinstvo Crkve bilo poželjno da se bar nekoliko jednostavnih napjeva iz gregorijanskog repertoara posvuda udese i time to jedinstvo očuva.

5. Liturgijsko pjevanje Istočne crkve valjalo bi promicati odgovarajućim propisima.

6. Neka bi se proučavanju glazbe na sveučilištima posvetilo više pažnje, kako bi se i specijalna pitanja koja se odnose na polifoniju, orgulje, pučke popijevke i sl. mogle temeljitije proučiti.

7. Neispitano blago crkvene glazbe koje se još čuva po mnogim crkvenim knjižnicama, trebalo bi izdati i na taj način učiniti pristupačnim javnosti.

8. Valjalo bi, u skladu s crkvenim propisima, osnovati »Međunarodno društvo crkvenih glazbenika« sa sjedištem u Rimu. (Nakon prihvaćenih zaključaka bio je već raspravljen i nacrt pravila).

9. Osim već postojećeg »Kyriala« trebalo bi sastaviti još jedan »Kyriale secundum« koji bi sadržavao i u prvom redu puku namijenjene koralne napjeve.

10. U Missa cantata bi trebalo da misnik — kao što je to već dopušteno za Evandjelje i Poslanicu — ne mora recitirati tekstove koje zbor pjeva.

Osim ovih zaključaka bilo je još mnogo pojedinačnih korisnih prijedloga o kojima se raspravljalo. Ali bilo zbog njihove smionosti bilo zbog otpora koji se javljao u krugovima nekih kongresista, ti su prijedlozi ostali da se rasprave i temeljitije prouče na slijedećem V. Međunarodnom kongresu crkvene glazbe, koji će se održati 1964. godinu u Londonu. Međutim i ovaj i svi slijedeći kongresi imat će kao misao vodilju riječi Časoslova »Ipsi canamus gloriam«.

Mo Albe Vidaković

BOGORODICE DJEVICE PREČISTI ZARUČNIK

(Sv. Pijo X)

Štovanje sv. Josipa sve više se utvrđuje i širi. Bogoslovska se nauka sve intenzivnije bavi proučavanjem njegovih izvanrednih darova kojima ga je Bog odlikovao između svih svetaca postavivši ga tako blizu Utjelovljenomu svomu Sinu i njegovoj Majci vazda Djevici. Sve više se čuju glasovi, kako bi trebalo da njegovo ime uđe u Kanon Mise, pače da se — na primjer u velikim Litanijama — njegovo ime spominje prije imena sv. Ivana Krstitelja. Na novom Vatikanskom koncilu će se bez sumnje raspravljati i o tim pitanjima. Pogotovu, što je Sv. O. Ivan XXIII uspjeh novoga Koncila stavio upravo pod zaštitu sv. Josipa. On je to učinio u vrlo lijepom Apostolskom Pismu, upravljenu »Biskupima i vjernicima katoličkog svijeta«, na dan sv. Josipa 19. ožujka 1961. Mislim da će čitateljima »Službe Božje« biti ugodno, ako u ovom nizu napisa o sv. Josipu, koji su zamišljeni kao nastavak onih u prvom godištu pod latinskim naslovom: *In primis...*, najprije donesem glavne izvratke iz tog divnog Pisma. Naslov ovih člančića uzet je iz jednog dekreta sv. Pija X iz 1909. god.